

הקריאה שלי הוא בלועזית. הסופר האנגלי האהוב עלי ביותר מהמאה ה-20 הוא הסאטיריקון אוליב'ור וו. אני אוהב מאד את חזרתה לואיס בורחס *** שפגישתי איתו

היו לי חוויות עמוקות ביותר. אני זוכר שיחה בין בורחס ללאה גולדברג. במיסעדת כהן ליד קולנוע אדיסון. על חוויית "החיים עם אמא". גם בורחס וגם לאה גולדברג היו אז בשנות ה'60 לחייהם.

תאונות-חיים ותאונות-כיליון

לפני כשנה וחצי הייתי חולה אנוש. לכן אני חושב שאני רואה את עצמי ואת חיי בצורה בהירה יותר מאז. אני רואה בעצמי כוחות-מנוגדים של תאונות-חיים חזקה, ותאונות-כיליון שהיא אולי חזקה לא פחות. המשורר רים שאני מתרגם אותם תוך הוזהרות רבה מאד. הם שארל בודלר וג'ון ברימן. אצל שניהם, בצורות שונות, יש אל-כימיה של יצירה-הרס. אצל בודלר, ההתעסקות במכוער ובדיקדנטי — הופכת זהב שירי. אצל ברימן, המצוקה העמוקה שהובילה לבסוף להתאבדותו בקפיצה מהגשר — הופכת ליצנות נפלאה. גם בודלר וגם ברימן מיצו את הפוטנציאל של האלכוהול עד לטיפה האחרונה. הסם החוקי הזה יש בכוחו, כמוכן, להרוס אדם. אך עם זאת הוא מאפשר מצבי תודעה קיצוניים, שבהם האמת מוגדרת הרבה יותר מאשר במצב המכונה "פסיכון". יש בשיכרות צירוף מוזר של שפיות מוחלטת ושיגעון מוחלט. עצם עבודת התרגום של המשוררים האלה הוא, לגבי מעשה יצירה וביטוי אישי עמוק.

** בעיברית ראה אור סיפרו "קומץ עפר" בהוצאת "עס-עובד".

*** לבורחס הוענק "פרס ירושלים" (1971), וספריו "גן השבילים המתפצלים" ו"דוקטור ברודי" ראו אור בעיברית.

היא ז'אנר גווע, כפי שמשעות של ממש הם סוגי-חוויה שגווע. אולי הקסם האישי של סיפרות כזאת עוברי הוא אותו קסם שיש לסונטה. ההבדל הוא בכך, שבשעת מסע אני הופך למצלמה. רושם את המראות התולפים בצורה "אובייקטיבית" ודוקומנטרית. הטריט והמיידיות של ה-חוויה מבטיחים את תוקף הכתיבה הזאת. כשאתה קורא ביומנים האלה כעבור שנים, אתה אסיר-תודה לעצמך שלא נתת לדברים להישכח. וחש כאילו הורמתה הוקסאה ותועדה.

קשה לי להתייחס ברצינות למושג "סיפרות עיברית" ככלל. הדירוגים השונים של "חשוב יותר" ו"חשוב פחות" אינם מעסיקים אותי. שיר יפה כן כמה שורות — ולא חשוב מי חיבר אותו — ראוי בעיני ל-תשומת-לב יותר מכל בנייני-העל הביקורתיים והתיאוריים שנוביא-התרבות דשים בהם. מעולם לא השתייכתי למפלגה כלשהי, או לגוף מאורגן. חוץ מהאוניברסיטה, שבה תלויה פרנסתי. אני חושב שאי-תלות היא מצב הכרחי של היוצר. בארץ, יותר מדי אנשים העוסקים ב-תחומי היצירה בשורים בטבורם למיסגרות שאולי נותנות להם הרגשת ביטחון, אבל אינן עולות בקנה אחד עם תהליך-היצירה הממשי. אדם יוצר חייב לקבל על עצמו מלכתחילה בדידות שמשמעותה עצמאות.

תמיד אהיה אסיר-תודה לנתן זך. גם מן הסיבה הפשוטה שהיה זה הוא שפרסם לראשונה את שירי ב-יוכני (1966), כתביעת למופת שהיה לגמרי בלתי-תלוי בשיפוטי הביקורתיים. סיבה שנייה להכרת-התודה הזו היא שאילמלא זך, אולי לא הייתי מגיע אל "סונטות בית-הקפה" של יעקב שטיינברג, שאולי מדבר אל ליבי יותר מכל משורר עיברי אחר בודדו. אני מודה שעיקר

"מיבחר ליריקה ורשימות" מאת יעקב שטיינברג. הוצאת "דביר".

אריה זקס

היינריך הימלר

נדיו רעות וחרות

נכות פגזכה

מכסות ורידים כחלים

שוככות דומם על השלחן

עור צנארו רפוי

מקמט מצל צנארו קאס-אס

הסנטר הנסוג מקטיפע

הוא נראה כמו מורה אינטליגנטי

לכתות הקסוד

עיניו פחלות אפורות

משקפי הפנסנה נוצצים

שקמו מאלף

פצל אף

נעים-מדוח

מציר קו פכה

על חרוץ-סנים חולני

שקמיו ספרות צבע דקות מאד

רק פהתקב חיוכו המתמיד

סביב

זויות פיו

נקשפות בשתי שורות נקלאות

שנים לכתות. קריאות

האצבע התותבת של הח"כ

במים אלה ראתה אור חוברת 11 של היר"חון פרוזה, המוקדשת כולה לאמנות, סיפרות, מילה, ציור, מושג. את החוברת ערך גרעון עפרת. הדברים הבולטים בחוברת הינם "הור מאו" למרסל דושאן", אבי "אמנות האובייקט טים", מאמר מעמיק של המבקר האמריקאי הארלד רוזנברג, ורשימה של טום וולף תחת הכותרת "על המילה הצבועה". כמו כן מצויות בחוברת כמה המחשבות ציוריות של הנושא המרכזי, כאשר בולטת ההדגמה הסיפית רומית של הצייר יאיר גרבוז • באוקטובר '67 הציג ח"כ יוסף שריד שאילתה בכנסת, שבה טען בין השאר, כי הסופר בנימין תלמן, ששימש בזמנו כנספח-תרבות בלונדון, מסרב לשוב לישראל ופתח בכך גלריה לאמינות. בניתיים שב תמוז ארצה, ושריד נתבע עלידי נספח-תרבות לשעבר נוסף, אהרון מגד, להתנצל על האשמותיו. בדבר מיום 18.1 כתב שריד, והודיע כי "בנימין תמוז חזר ארצה ועל כן איננו יכול, בשום פנים.

שריד

להיחשב יורד. מסתבר אפוא כי הוטעית וטעיתי, ועל טעות זו אני מצטער ומתנצל... בדבריו אין ח"כ שריד מציינ עליידי מי הוטי עה, ואינו מתנצל על האשמה הנוספת ש-הטיח בתמוז. בדבר מיום 21 בינאר מגיב בנימין תמוז על התנצלותו של שריד, ושו אל: "מדוע הוא עובר בשתיקה על הפשע השני שלי?" וממשיך: "ח"כ יוסי שריד עובר בשתיקה על אשמה שנייה זו מפני שאינו

PARASITUS-CULTURALIS תולעי תרבות

לפני שבועות ספורים זכו קוראי ידיעות אחרונות בתסל"ג (תרגיל-טאקטי-לא-גייסות) תרבותי, מטעמה של בלה אלמוג, שהביאה תחת הכותרת "על מצבו של הלולין בקירקס הפרעון שים" פנים חדשות. למרנז תמונת-המחזור הקבוצתית של הסיפית רות העיברית. גיבורה הסיפרותי של בלה אלמוג הוא מרדכי הורוביץ, שסגולתו הבידורית היא היותו בבלה של המלחינה נעמי שמר. סגולה שהעניקה לו מיקדמה שבה לא זכה סופר עיברי כלשהו משך כל שנות המדינה.

במאמרה של בלה אלמוג ניתן לעקוב אחר אופני הפעולה, ומטי בעוה-הלשון של מבקרי הסיפית רות וזאת מבלי להתייחס כלל לסיפרו של מרדכי הורוביץ. כבר בראשית מאמרה, כותבת אלמוג על תכונותיו הסיפרותיות של גיבורה: כפי שהוא מעיד על עצמו, הוא מאניאק ליהודים וליהדות. וממשיכה בהצגת כישוריו הסיפרותיים ללא כהל ושרק: בעשר השנים האחרונות הסתתר מחברו של קירקס הפרעון שים מאחרי התואר, הממור נה על ההגבלים העיסקיים כמישרד המימון והתעשיית. ויהי והשקוף ממרום מישי רתו היכשה והככירה על הקירקס הרוחש שהתנהל סביבו...

כדי שקוראיה של בלה אלמוג, יתפעמו מגאוניותו הסיפרותית של הורוביץ, היא מספרת על האוטר רישה החדשה, המחלקת ציונים ל-סיפרות העיברית. וכותבת: "הספר פר האמריקאי הנרי מילר, שקרא את אחד מפרקי ה-מתרגמים של הספר, מעיד על כותבו: "אני נפעם מן הפרק שקראתי... (שלוש נקודות אצל בלה אלמוג) כתבתו (של הסופר) היא שרא מן העולם הזה... עכשיו, אחרי שהגרי מילר בן ה-86 (נולד ב-1891) הפך האב הגדול והטוב של הסיפרות העיברית

רית החדשה, ממשיכה בלה אלמוג: "מה יש בו הקירקס הפרעונים" המהמם כליכך? וככן, לא נדון כמה שי הפנים סופר נודע כהנרי מילר. אבני קורא ישראלי רגיל יוכנס אל תוך הקירקס הזה בתמימות מיריבית... באמת, מה מפעים את הנרי מילר? ולזו מתייחסת בלה אלמוג בהמשך כתבתה: היא מזוונת עם מחצית העולם, ביה ניהם כוב משם הקטור, המדביק אותה בפרעושים. ובשאיננה נגועה בפרעושיה-כובשת, מצית העיר מתגרדת... הנרי מילר, שהביא את מחצית העיר פאריס ב-ספריו לאותו סוג של התגרדות, מגיב בנימוס רב לסופר המקורי הורוביץ, ועונה: "אני נפעם מן הפרק שקראתי..." מה חבל שעל גופו הקשיש של הנרי מילר משוטט עכשיו הפאראזיט-קולטוראליס.

ארמוג

רצה להיחשף כליל, כמי שמוצץ אינפורמציה מן האצבע, והאצבע תותבת... התנצלות — התנצלות-לחצאין — גרועה בעיני מן ההאשמות התפלות שהטיח ביה, כשם שחצי-אמת גרועה משקר... הסיבה להאשמותיו של ח"כ שריד כלפי בנימין תמוז הוצגה במדור זה (העולם הזה, 2021) תחת הכותרת "הנקמה איחרה קצת": "מסתבר שמקורה של חרושת-השמועות על ירידתו של תמוז באדם שפירסם זמרימה ביקורות סיפרות במוסף הארץ, בתקופה שבה שימש בנימין תמוז כעורכו. בשלב מאוחר יותר מנע תמוז מאותו אדם להמשיך לפרסם ביקורות במדורו. האדם טילפן אל מדיחו, ואמר לתמוז: הנקמה לא תאחר לבוא. מאז חלפו כמה שנים, ואותו אדם הפך עורכו של אחד מכתיבי-העת המסובסדים, וניקמתו ב-תמוז אכן לא איחרה לבוא..." בחוגי סופרים קיימת תמייה רבה, לשאלה, מדוע נמנע ח"כ שריד לפרסם את שם המקור שהיטעה אותו • הגברת הדיכוי התרבותי בצ'כסלובקיה הביאה לפירסום כרוז ה-77, שגרר בעיקר בותיו מחאה עולמית של סופרים ידועים, ביניהם חתי ני פרסנבל כסול בלר, היינריך בל, ועוד דמויות בנוף הסיפרותי הבינלאומי. השילטונות הצ'כים קטפו ב-פעולת תגמול, למרות גלייה-מחאה בעולם התרבותי, הם תבעו משישה אנשי-רוח צ'כיים, ובתוכם המחזאי פאול קהוולט והסופר לורביג ואצוליק לעווב את אדמת צ'כיה. כל השישה דחו את ההצעה הנדיבה. עתה מצפים לראות אם תעז ממשלת צ'כסלובקיה לגרש בכוח את אנשי-הרוח שלה. נוכח גלי הסערה העולמית סביב, אמנת ה-77 צפויים גילויי הוזהרות ציבוריים גם בישראל.

Advertisement for 'סערי' (Seri) featuring various text elements and a large graphic of a hand holding a pen.